

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Ткачук В. І., Яремов Ю. К., Яремова М. І.

DOI 10.37203/kibit.2019.42.13

УДК:005.9: 338.2

JEL: M 11

ТКАЧУК В. І.
0000-0002-5584-1099
tkachuk.agro@gmail.com

ТКАЧУК В. І.
0000-0002-5584-1099
tkachuk.agro@gmail.com

ЯРЕМОВ Ю. К.
0000-0001-5636-3538

ЯРЕМОВ Ю. К.
0000-0001-5636-3538

ЯРЕМОВА М. І.

ЯРЕМОВА М. І.

Zhytomyrskyi natsionalnyi ahroekologichnyi universytet, m. Zhytomyr

Житомирський національний агроекологічний університет м. Житомир

Анотація. У статті досліджено роль підприємницького середовища у формуванні економічної безпеки суб'єктів підприємництва. Виокремлено ключові економічні інтереси суб'єкта господарювання та чинники впливу, які походять із зовнішнього і внутрішнього середовища та мають вагомий вплив на комерційну господарську діяльність. Передбачено потенційні і реальні загрози реалізації економічних інтересів та досягненню поставлених цілей суб'єктів підприємництва. Розроблено відповідні заходи ефективної системи їх захисту, що в межах компетенції економічної безпеки. Запропоновано авторське бачення визначення економічної безпеки, яке трактується як стан захищеності економічних інтересів від деструктивних впливів підприємницького середовища, при якому зберігається стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечується висока конкурентоспроможність та здатність до сталого розвитку. Виділено окремі напрями економічної безпеки, які різняться за своїм призначенням та мають індивідуальну спрямованість, а саме фінансову, кадрову, техніко-технологічну та ринкову. Доведено, що формування складових, передусім, пов'язано з внутрішнім середовищем, оскільки його чинники знаходяться виключно у компетенції господарюючого суб'єкта та є першочерговою ознакою ефективного його функціонування, що дозволить стійко протистояти впливам зовнішнього оточення. Виокремлено внутрішні і зовнішні загрози функціонування суб'єктів підприємництва за окремими функціональними складовими. Враховано, що управління економічною безпекою передбачає комплексний систематичний їх моніторинг задля вчасного попередження та мінімізації деструктивних впливів. Розроблено превентивні заходи підвищення рівня безпеки бізнесу, що дозволить успішно функціонувати в умовах конкуренції та забезпечити сталий розвиток суб'єктів господарювання у майбутньому.

Ключові слова: суб'єкт підприємництва, економічна безпека, складові, загрози, управління.

Для цитування: Ткачук В. І., Яремов Ю. К., Яремова М. І. Управління економічною безпекою суб'єктів підприємництва. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. 2019. № 3 (42). С. 81-88
DOI 10.37203/kibit.2019.42.13

MANAGEMENT OF ECONOMIC SECURITY OF BUSINESS ENTITIES

Abstract. The article examines the role of the business environment in shaping the economic security of business entities. The key economic interests of the entity and factors of influence that originate from the internal and external environment and which have a significant impact on the commercial business are distinguished. Potential and real threats to the realization of economic interests and the achievement of goals of the business entities are foreseen. Appropriate measures of an effective system of their protection within the competence of economic security have been developed. The author's vision of defining the economic security of business entities is proposed, which is interpreted as a state of protection of economic interests against the destructive effects of the business environment that maintains resistance to internal and external threats, ensures high competitiveness and ability to sustainable development. It is proposed to distinguish certain areas of economic security, which differ in their purpose and have an individual focus, namely financial, personnel, technical and market. It is proved that the formation of components is, first of all, related to the internal environment, since its factors are solely within the competence of the economic entity and is a primary sign of its effective functioning, which will allow sustainably resisting the effects of the external environment. Internal and external threats of economic activity by separate functional components are distinguished. It is taken into account that economic security management provides for their comprehensive systematic monitoring in order to prevent and minimize destructive effects in a timely. Preventive measures have been developed to improve the level of business security, which will allow to successfully operate in the conditions of competition and to ensure the sustainable development of business entities in the future.

Keywords: business entity, economic security, components, threats, management.

Cite as: Tkachuk V. I., Yaremov Yu. K., Yareмова M. I., Management of Economic Security of Business Entities. Herald of Kiev Institute of Business and Technology. 3 (42). 81-88 DOI 10.37203/kibit.2019.42.13

Постановка проблеми. Підприємницьке середовище, в якому змушені функціонувати усі суб'єкти господарювання, є невизначеними і непередбачуваними, що підсилює виникнення загроз їх діяльності. В зазначених умовах виникає необхідність ідентифікації можливих деструктивних впливів за окремими напрямками задля реалізації дієвих заходів комплексного характеру ефективного управління економічною безпекою суб'єктів підприємництва. Механізм досягнення високого рівня безпечності бізнесу дасть можливість успішно функціонувати в умовах конкуренції і підвищеного ризику та забезпечить стійкий розвиток суб'єктів підприємства на перспективу.

Метою дослідження є розробка теоретико-методичних положень та науково-практичних рекомендацій щодо управління економічною безпекою суб'єктів підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед досліджень проблематики економічної безпеки варто виділити роботи таких вчених, як Л. Акімов [1], Т. Васильців [9], В. Геєць [7], З. Живко [2], С. Кавун [4], Т. Клебанова [7], Г. Козаченко [5], О. Ляшенко [5], В. Пономарьов [5] та інших. Проте, недостатньо вивченими залишаються питання управління економічною безпекою суб'єктів підприємництва, що обумовило доцільність проведення дослідження.

Виклад основного матеріалу. Згідно Господарського Кодексу України підприємство трактується як самостійна, ініціативна, система-

тична, на власний ризик господарська діяльність із метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [3]. У сфері господарювання домінуючими учасниками відносин є суб'єкти підприємництва, які під власну майнову відповідальність реалізують новаторські ідеї, створюючи суспільні блага та досягаючи економічний інтерес.

Передусім, комерційна господарська діяльність направлена на надання ефективних послуг чи створення продукції, яка має конкурентні переваги з-поміж інших конкуруючих товаровиробників, що здатні задовольнити зростаючі потреби споживачів та, як результат, принести особисту економічну користь. Разом з тим, суб'єкти підприємництва прагнуть до рівноправних взаємовигідних відносин з усіма контрагентами, збереження і зміцнення ресурсного потенціалу та перманентного економічного зростання. Посеред економічних інтересів пріоритетним також є утвердження інноваційного розвитку підприємства, що в умовах сьогодення забезпечує екологічне та безпечне виробництво задля збереження навколишнього природного середовища.

Однак, здійснюючи підприємницьку діяльність заради досягнення поставлених цілей, суб'єкти господарювання, змушені функціонувати в умовах перманентного ризику. Переважна більшість викликів обумовлені впливом зовнішнього середовища, що вимагає постійного їх відстежування та відповідного швидкого реагу-

Рис. 1. Роль підприємницького середовища у забезпеченні економічної безпеки суб'єктів підприємництва (Джерело: власні дослідження.)

вання. Чинники їх впливу пов'язані із діями окремих людей, державних установ, конкурентів, посередників чи збігом об'єктивних обставин, а саме економічною ситуацією, яка склалася на ринку щодо попиту і пропозицій, фінансовою кон'юнктурою, вимогами господарського та податкового законодавства, фінансуванням державної підтримки розвитку бізнесу, надійністю ділових зв'язків з контрагентами, науково-технічним прогресом, форс-мажорними подіями тощо. Прояв чинників внутрішнього середовища здійснюється через наявність кваліфікованих кадрів, достатній обсяг фінансових ресурсів, матеріально-технічне забезпечення бізнесу та ефективну систему управління (рис. 1).

Водночас, незалежно від походження, усі чинники підприємницького середовища мають бути ретельно вивчені, оскільки можуть впливати як позитивно, так і негативно на господарську діяльність. Деструктивний їх прояв являється джерелом внутрішніх і зовнішніх загроз, які потребують належних заходів щодо їх мінімізації та нейтралізації. Стримуючими чинниками економічних інтересів, які справляють прямий вплив на їх реалізацію та є повністю підконтрольними суб'єктами підприємництва, являються внутрішніми загрози.

Деструктивні впливи зовнішнього середовища трактуються як зовнішні загрози. Разом з тим, невчасне та неадекватне реагування на появу абияких негативних проявів може призвести до втрати незалежності та банкрутства. Тому виникає необхідність виокремлення ключових економічних інтересів окремого суб'єкта господарювання, встановлення усіх чинників, які походять із підприємницького середовища та мають вагомий вплив на комерційну господарську діяльність, передбачення потенційних і реальних загроз та розробки відповідних заходів ефективної системи захисту, що в межах компетенції економічної безпеки (рис. 2). Економічна безпека суб'єктів підприємництва трактується як стан захищеності економічних інтересів від деструктивних впливів підприємницького се-

редовища, при якому зберігається стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечується висока конкурентоспроможність та здатність до сталого розвитку. До стратегічних цілей економічної безпеки відносять забезпечення фінансової стійкості та незалежність підприємства, досягнення високого рівня кваліфікації кадрів, раціональне використання ресурсного потенціалу, мінімізація руйнівного впливу на довкілля, ефективна організація системи захисту конфіденційної інформації та майнового комплексу загалом, що дасть можливість суб'єктам господарювання максимально ефективно функціонувати в умовах конкуренції та гарантує високий потенціал розвитку у майбутньому.

Економічна безпека виражається через окремі її напрями, які різняться за своїм призначенням та мають індивідуальну спрямованість. Передусім, формування функціональних складових пов'язано з внутрішнім середовищем, оскільки його чинники знаходяться виключно у компетенції господарюючого суб'єкта та є першочерговою ознакою ефективного його функціонування. Водночас, дотримання високого рівня внутрішньої безпеки підвищить адаптаційні можливості учасників підприємницької діяльності. Систематичний моніторинг та передбачення можливих небажаних подій дозволить уникнути потенційних загроз та стійко протистояти деструктивним впливам зовнішнього оточення. Так, до різновидів пропонується віднести фінансову, кадрову, техніко-технологічну та ринкову складові економічної безпеки суб'єктів підприємництва. Ефективне використання фінансових ресурсів та наявність відповідних загроз має передбачити фінансова безпека, яка являється матеріальною опорою усіх інших. Кадрова безпека націлена, передусім, на роботу з персоналом, що має доступ до конфіденційної інформації чи інтелектуальної власності, розробляє інноваційні проекти чи знаходиться в пошуку важливих стратегічних рішень. Завданням зазначеної складової є набір кваліфікованих працівників, їх утримання та подальший розвиток, що вима-

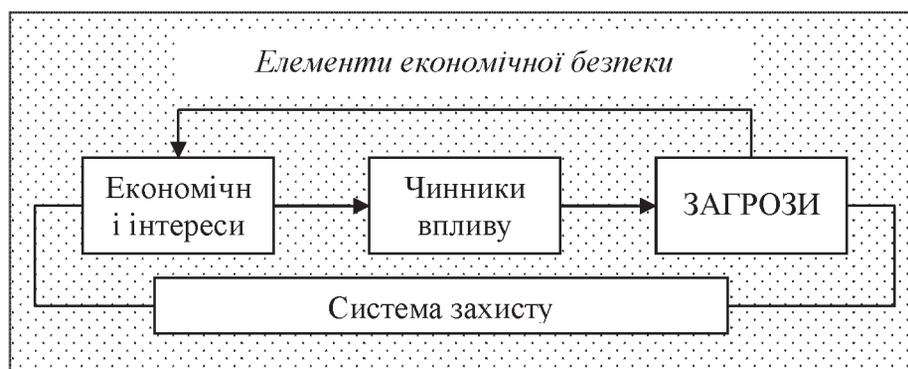

Рис. 2. Елементи економічної безпеки суб'єктів підприємництва
(Джерело: власні дослідження.)

гає детальний аналіз ринку праці, вивчення ситуації з кадрами у основних конкурентів та майстерності передвіщати потенційні загрози, пов'язані з трудовими суперечками. В межах компетенції техніко-технологічної безпеки є висока ефективність використання матеріально-технічної бази заради високого рівня конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва та організація виробничих і бізнес-процесів, що потребує ретельного дослідження ринку технологій виготовлення подібних товарів, технологічних процесів та передової техніки. Ступінь відповідності можливостей внутрішнього середовища зовнішньому відображає ринкова безпека, яка охоплює збутові мережі суб'єктів підприємництва та демонструє його поведінку на ринку, а також займається розвідуванням політики ціноутворення. У разі неконтрольованості підприємницького середовища відбувається ослаблення ринкової складової та, як наслідок, економічної безпеки загалом. Для уникнення виникнення будь-якого роду небезпеки необхідно систематично аналізувати вищезазначені функціональні складові, оскільки вони має вагомий вплив на реалізацію економічних інтересів та кожна з них характеризується власними, притаманними лише їй, загрозами (Рис. 3).

Важливо ідентифікувати та систематизувати усі можливі зовнішні та внутрішні стримуючі чинники ефективної господарської діяльності суб'єктів підприємництва за складовими, враховуючи їх комплементарний взаємозв'язок. Персонал підприємства та його кваліфікація, досвід, компетентність визначають кадрову безпеку. Неefективне управління та слабка система мотивації працівників являються ключовими загрозами, що спонукає їх до пошуку кращих умов праці та її сплачуваності у основних конкурентів.

Серед основних проблем фінансової безпеки найвагомішою є нестабільність податкової, страхової та валютної політики, що вимагає значної підтримки адаптаційних зусиль. Негативний вплив на господарську діяльність справляють інфляційні процеси, що зумовлені існуванням різного роду криз. Джерелом виникнення внутрішніх загроз є обсяг фінансових ресурсів. Будь-які прорахунки в ухваленні стратегічних і тактичних рішень щодо фінансових питань та просочування абиякої важливої конфіденційної фінансової інформації може призвести до зниження ліквідності активів та ділової репутації бізнесу, що істотно позначиться на інших складових та знизить рівень економічної безпеки загалом.

Процес розширеного відтворення основних фондів унеможливорює низький рівень інвестиційної привабливості галузі та відсутність прямих іноземних капіталовкладень. Нестача як власних, так і залучених коштів породжує проблему моральної та фізичної зношеності матеріально-технічної бази. Це, в свою чергу, зумов-

лює перебої в роботі устаткування та призводить до неможливості повноцінного забезпечення виробничого процесу. Висока залежність від постачальників порушує організацію виробничого процесу через невчасне його забезпечення основними та оборотними засобами у необхідній кількості і якості, що стає причиною зниження конкурентоспроможності продукції.

Важливим у процесі здійснення господарської діяльності є організація збутової мережі, що вимагає ретельного маркетингового опрацювання, оскільки невчасне реагування суб'єктів підприємництва на зміни кон'юнктури ринку може призвести до його втрати. Найбільш ймовірною загрозою, що спричиняє неспроможність конкурувати на ринку є вияв монополістів, які встановлюють низькі реалізаційні ціни на продукцію та захоплюють основні канали збуту. Також поява дешевого імпорту на внутрішньому ринку порушує роботу суб'єктів підприємництва, та, водночас, стимулює до інноваційних впроваджень, що дає їм можливість набути власні конкурентні переваги як на національному, так і міжнародному ринках.

Для своєчасного виявлення зовнішніх та внутрішніх деструктивних впливів, що стримують розвиток, та розробки відповідних заходів їх нейтралізації пропонується формування ефективного механізму управління економічною безпекою суб'єктів підприємництва. Передумовою його імплементації являється оцінка рівня інтегрального коефіцієнта безпечності бізнесу, який розраховується як середньозважений функціональних складових. Водночас, важливим є врахування коефіцієнтів вагомості усіх компонентів економічної безпеки, які виявлено в результаті соціометричного дослідження. В якості експертів виступали висококваліфіковані фахівці, науковці, юридичні та фізичні особи, що успішно здійснюють підприємницьку діяльність. Експертним методом встановлено таку вагомість складових: кадрова – 0,4; фінансова – 0,3; збутова – 0,2 та техніко-технологічна – 0,1.

Оцінювання окремих складових економічної безпеки передбачає визначення одиничних показників за кожною компонентою та їх нормування шляхом співставлення звітного коефіцієнта з базовим. Їх формування, передусім, пов'язано з можливістю швидкого доступу до достовірної інформації про стан суб'єкта. Окрім того, систематизація показників має виключати їх дублювання, характеризуватися простотою у розрахунках, а джерелом інформаційного забезпечення мають виступати відповідні форми бухгалтерської та статистичної звітності. Запропонована система одиничних показників за кожною складовою економічної безпеки суб'єктів підприємництва наведена в Табл.1. Згідно градації економічної безпеки загалом та в розрізі окремих її складових виділено чотири її рівні.

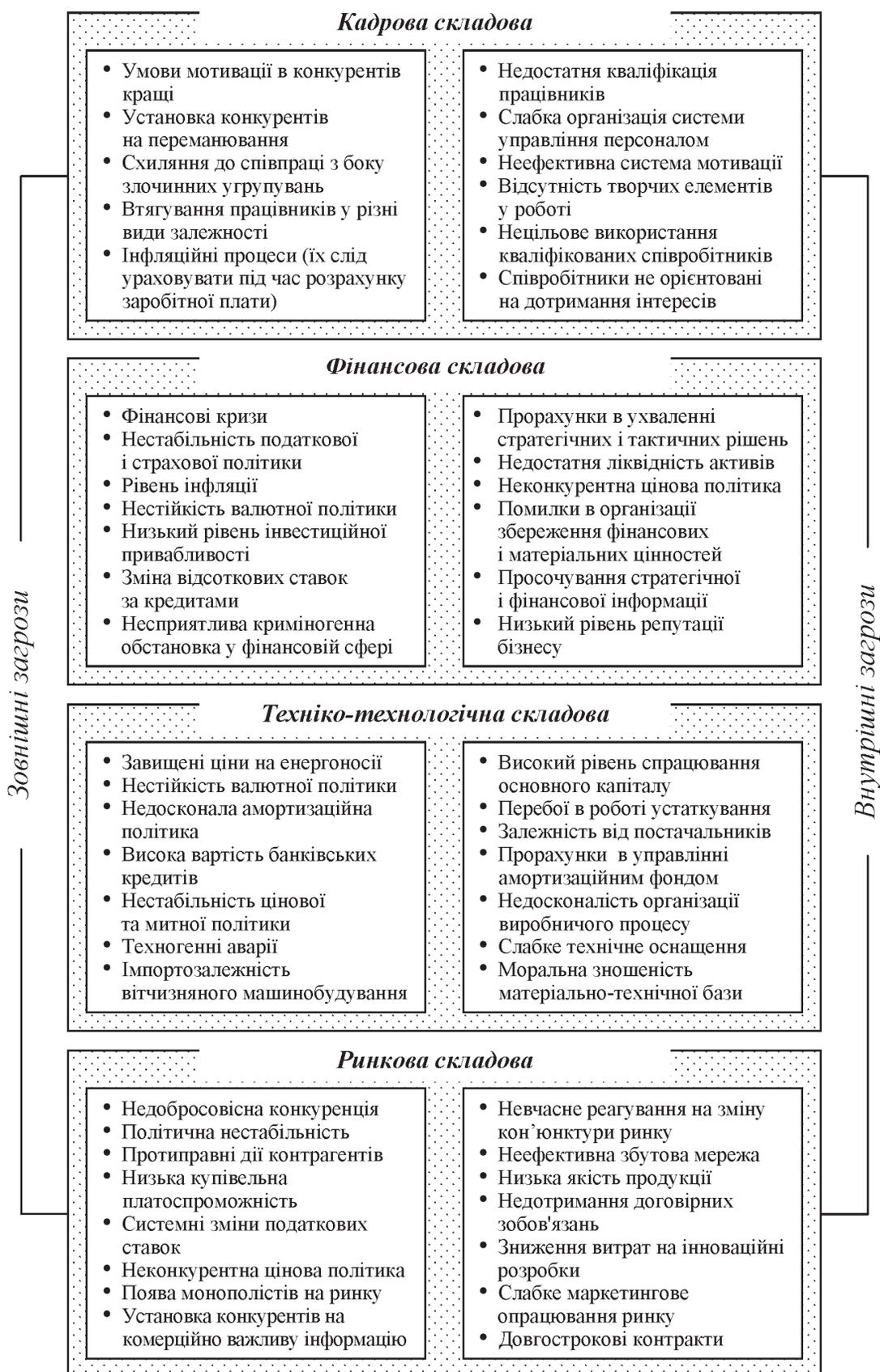

Рис. 3. Потенційні загрози економічній безпеці суб'єктів підприємництва за функціональними складовими/ (Джерело: власні дослідження.)

Підвищена безпека, що гарантує здатність господарської діяльності забезпечити стабільний розвиток на перспективу існує в межах від 76 до 100 балів. Ефективним господарюванням та можливістю накопичення наявного потенціалу визначається достатній рівень безпеки, який коливається від 51 до 75 балів. Господарювання суб'єктів підприємництва в сумнівних перспективах через виснаження усіх ресурсів, помітний спад виробництва характеризує зону економічної небезпеки (26-50 балів). На межі банкрутства та ліквідації знаходяться суб'єкти підприємництва, які в межах критичного рівня безпеки – від 0 до 25 балів.

Систематичний моніторинг рівня економічної безпеки являється підставою для прийняття подальших управлінських рішень щодо її зміцнення (рис. 4). Високий та достатній рівень безпечності бізнесу передбачає його підтримання та максимальне розширення шляхом застосування стратегії конгломеративної диверсифікації. Нові види діяльності суб'єктів підприємництва допоможуть укріпити їх позиції як на вітчизняному, так і міжнародному ринках. Поглинання передвіщає вкладення вільних інвестиційних коштів у заставні облігації державних структур чи інші цінні папери з гарантованим фіксованим доходом, викуп контрольного пакету акцій основного конкурента і об'єднання активів. Водночас, додаткові фінансові ресурси дозволять активізувати інноваційну діяльність суб'єктів підприємництва заради набуття унікальних конкурентних переваг та підвищення їх конкурентоспроможності.

Суб'єкти підприємництва, що знаходяться в зоні небезпеки потребують вивчення досві-

ду подібних сфер діяльності задля переймання кращих методів роботи. Імплементация досконалішого бізнесу сприятиме покращенню бізнес-процесів, поліпшенню виробничих технологій, допоможе розширити канали збуту. Оцінка фінансової та господарської діяльності дозволить оптимізувати організаційну структуру управління тощо. Реорганізувати бізнес чи впроваджувати вертикальне злиття слід суб'єктам господарювання, які мають критичний рівень небезпеки. Пропонується орієнтуватися на зміни в господарській діяльності такі, як звуження виробництва, зменшення працівників та витрат на оплату праці, оптимізація структури виробництва.

Для підвищення рівня інтегрального показника економічної безпечності бізнесу важливо проводити превентивні заходи за кожною її складовою.

Превентивні заходи зміцнення економічної безпеки:

- Фінансова
  - o залучення прямих інвестицій;
  - o отримання пільгових кредитів;
  - o страхування.
- Кадрова
  - o використання ефективної системи мотивації праці;
  - o підвищення відповідальності за результати праці;
  - o підвищення кваліфікаційного рівня працівників.
- Техніко-технологічна
  - o оновлення матеріально-технічної бази за рахунок власних, залучених коштів та лізингу;

Таблиця 1

Система одиничних показників за кожною складовою економічної безпеки суб'єктів підприємництва

Складова	Показник
Фінансова	Коефіцієнт фінансового ризику Коефіцієнт фінансової стійкості Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності Коефіцієнт абсолютної ліквідності Рентабельність сукупного капіталу
Кадрова	Укомплектованість кадрів Коефіцієнт плинності кадрів Коефіцієнт продуктивності праці Коефіцієнт мотивації зарплати Коефіцієнт інтелектуального рівня
Техніко-технологічна	Коефіцієнт мобільності активів Коефіцієнт зносу основних засобів Коефіцієнт оновлення Ресурсовіддача Норма прибутку
Ринкова	Коефіцієнт ринкової віддачі активів Коефіцієнт інноваційних витрат Рентабельність продажу Конкурентоспроможність продукції Коефіцієнт ефективності рекламної політики

(Джерело: власні дослідження.)

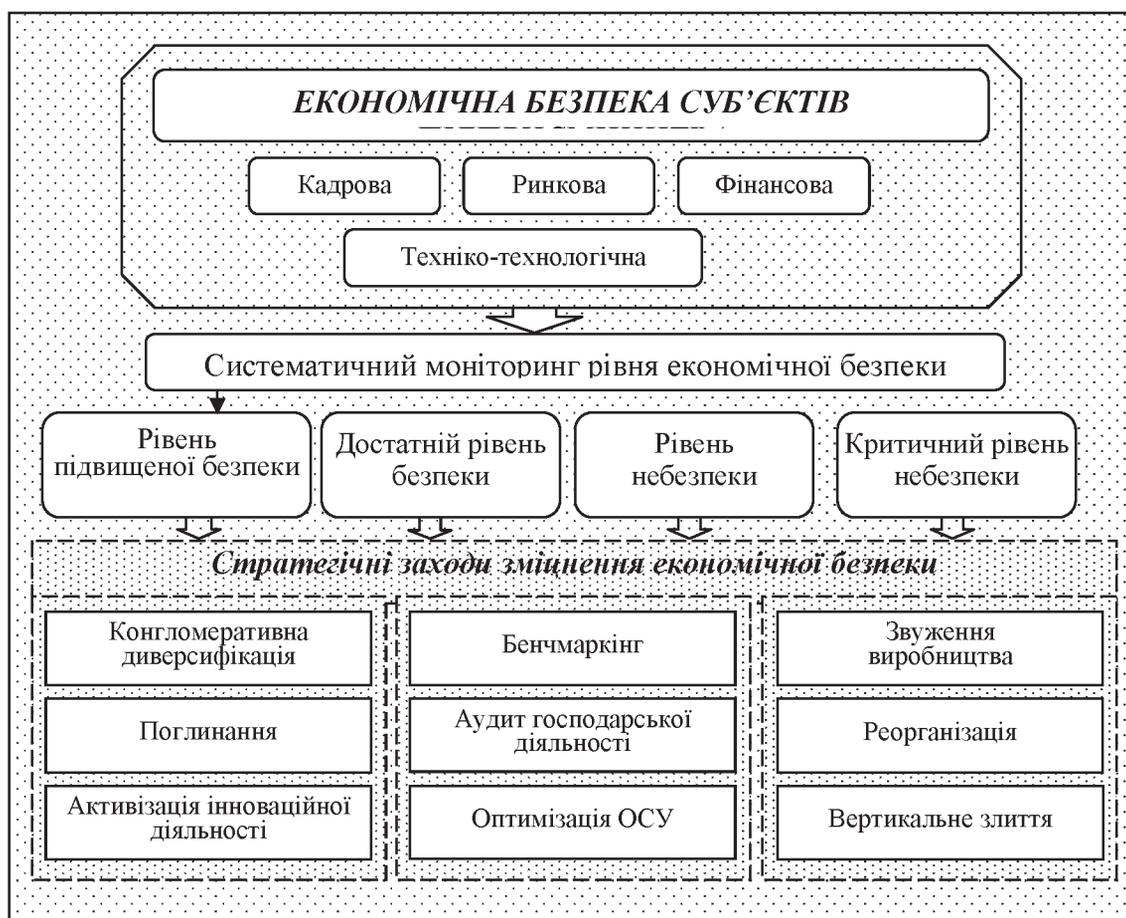

Рис. 4. Стратегічні орієнтири управління економічною безпекою суб'єктів підприємництва (Джерело: власні дослідження.)

- о забезпечення безперервного процесу виробництва;
- о підвищення ефективності використання ресурсів.
- Ринкова
  - о налагодження зв'язків з економічними контрагентами;
  - о пошук ефективних каналів збуту;
  - о впровадження інтенсивних, інноваційних технологій.

Для зміцнення фінансової безпеки важливо залучати інвестиції чи намагатися отримати кредити на розвиток дрібного та середнього бізнесу на пільгових умовах. Нейтралізувати можливі ризики втрати майнового комплексу можна за рахунок його страхування. Впровадження ефективної системи мотивації праці підвищить відповідальність працівників за її результати, що, відповідно, підсилить рівень кадрової безпеки. Важливим елементом техніко-технологічної безпеки є лізинг як один із дієвих способів оновлення матеріально-технічної бази та забезпечення безперервного процесу виробництва. Налагодження надійних зв'язків з економічними контрагентами та пошук ефективних каналів

збуту сприятиме зміцненню ринкової безпеки, а впровадження інтенсивних та інноваційних технологій підвищить рівень конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва.

Висновок. Важливою умовою ефективного господарювання суб'єктів підприємництва є розробка дієвої системи захисту, яка включає виокремлення економічних інтересів, чинників їх впливу, що походять із підприємницького середовища та ідентифікація внутрішніх і зовнішніх загроз. Водночас, вказані елементи є в межах компетенції економічної безпеки суб'єктів підприємництва, управління якою передбачає формування функціональних складових та їх оцінювання. Систематичний моніторинг економічної безпеки являється підставою для прийняття управлінських рішень щодо підвищення її рівня в цілому та за окремими її складовими. Успішне управління економічною безпекою суб'єктів підприємництва дасть можливість максимально ефективно функціонувати в умовах конкуренції та гарантує високий потенціал їх розвитку у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акімова Л.М. Механізми державного управління економічною безпекою України: аналіз чинників впливу систематизованих за окремими сферами її розвитку. Аспекти публічного управління. Дніпро, 2018. Т. 6. № 6-7. С. 5–11.
2. Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 1(91). С. 98–103.
3. Васильців Т.Г., Пасічник М.Б. Чинники та джерела загроз економічній безпеці підприємства. Наук. вісн. НЛТУ України. 2008. Вип. 10. С.128–135.
4. Живко З.Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2012. С. 240–256.
5. Законодавство України. Господарський Кодекс України. Стаття 42. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/stru> (дата звернення: 11.10.2019 р.)
6. Кавун С.В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади: монографія. Харків: ХНЕУ, 2009. 303 с.
7. Камишнікова Е.В. Методика оцінки рівня економічної безпеки металургійного підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 1(101). С. 77–82.
8. Козаченко Г.В., Пономар'єв В.П., Ляшенко О.М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія. Київ: Лібра, 2003. 280с.
9. Козловський С.В., Жураківський Є.С. Теоретико-методологічні підходи до визначення категорії «економічна безпека» та складових економічної безпеки України. Економіка та держава. 2015. № 6. С. 37–42.
10. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку. Економіст. 2005. №2. С. 52–56.
11. Моделивання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк; за ред. В.М. Геєця. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. 240 с.
12. Полянська А.С., Трошченкова Т.А. Сучасні технології управління економічною безпекою підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2010. № 29. С. 164–168.
13. Прус Н.В. Система економічної безпеки підприємства. Поняття, сутність, принципи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2014. Вип. 2. С. 675–679.
14. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Т.Г. Васильців, В.І. Волошин, О.Р. Бойкевич, В.В. Каркавчук; за ред. Т.Г. Васильціва. Львів, 2012. 386 с.
15. Штангрет А.М., Караїм М.М. Антикризове управління економічною безпекою підприємства: методичні аспекти. Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький. 2012. №19/2. С. 126–131.

REFERENCES

1. Akimova L. M. (2018) *Mexanizmy` derzhavnogo upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu Ukrayiny` : analiz chy`nny`kiv vply`vu sy`stematy`zovany`x za okremy`my` sferamy` yiyi rozvy`tku. Aspekty` publichnogo upravlinnya*. Т. 6. № 6-7. S. 5–11.
2. Arefieva O.V., Kuzenko T.B. (2009) *Ekonomichni osnovy formuvannia finansovoi skladovoi ekonomichnoi bezpeky. Aktualni problemy ekonomiky*. 2009. № 1(91). S. 98–103.
3. Vasylytsiv T.H., Pasichnyk M.B. (2008) *Chynnyky ta dzherela zahroz ekonomichnii bezpetsi pidpryemstva. Nauk. visn. NLTU Ukrainy*. 2008. Vyp. 10. S.128–135.
4. Zhy`vko Z. B. (2012) *Ekonomichna bezpeka pidpry`yemstva: sutnist`, mexanizmy` zabezpechennya, upravlinnya : monografiya*. L`viv: Liga-Pres.S.240–256.
5. *Zakonodavstvo Ukrayiny`. Gospodars`ky`j Kodeks Ukrayiny`. Statyya 42*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/stru> .
6. Kavun S. V. (2009) *Sy`stema ekonomichnoyi bezpeky` : metodologichni ta metody`chni zasady` : monografiya*. Kharkiv : XNEU.
7. Kamyshnykova E.V. (2009) *Metodyka otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky metalurhiinoho pidpryemstva. Aktualni problemy ekonomiky*. № 1(101). S. 77–82.
8. Kozachenko G. V., Ponomar`ov V.P., Lyashenko O.M. (2003). *Ekonomichna bezpeka pidpry`yemstva: sutnist` ta mexanizm zabezpechennya : monografiya*. Kyiv: Libra.
9. Kozlovsk`y`j S. V., Zhurakivsk`y`j Ye.S. (2015) *Teorety`ko-metodologichni pidxody` do vy`znachennya kategoriyi «ekonomichna bezpeka» ta skladovy`x ekonomichnoyi bezpeky` Ukrayiny`. Ekonomika ta derzhava*. № 6. S. 37–42.
10. Lokhanova N. (2005) *Systema upravlinnia stanom ekonomichnoi bezpeky pidpryemstva: problemni pytannia, kontseptsiiia rozvytku. Ekonomist*. №2. S. 52–56.
11. Geyecz`V. M., Ky`zy`m M. O., Klebanova T. S., Chernyak O. I. (2006). *Modelyuvannya ekonomichnoyi bezpeky` : derzhava, region, pidpry`yemstvo: monografiya* . Kharkiv. INZhEK.
12. Polianska A.S., Troshchenkova T.A. (2010) *Suchasni tekhnolohii upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpryemstva. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*. № 29. S. 164–168.
13. Prus N. V. (2014). *Sy`stema ekonomichnoyi bezpeky` pidpry`yemstva. Ponyattya, sutnist`, pry`ncy`py` . Global`ni ta nacional`ni problemy` ekonomiky`*. Vy`p. 2. S. 675–679.
14. Vasy`l`civ T. G., Voloshy`n V. I., Bojkevych O. R., Karkavchuk V. V. (2012). *Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpry`yemstv Ukrayiny` : strategiya ta mexanizmy` zabezpechennya : monografiya*. L`viv.
15. Shtangret A. M. Karayim M.M. (2012) *Anty`kry`zove upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu pidpry`yemstva: metody`chni aspekty` . Ekonomichny`j visny`k universy`tetu. Pereyaslav-Xmel`ny`cz`ky`j*. № 19/2. S. 126–131.